

RAPORT PRELIMINAR ASUPRA CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE EFECTUATE LA SUCIDAVA (CELEI-CORABIA, JUDEȚUL OLT)

PETRE GHERGHE, L. AMON,
D. LICIU*, FL. BĂCIU**

Săpăturile arheologice din vara anului 1999 s-au desfășurat cu sprijinul efectiv al studenților din anul I de la Universitatea din Craiova, Facultatea de Istorie-Filosofie-Geografie, specializările Istorie și Istorie-o limbă străină, în cadrul practicii arheologice efectuate în perioada 03-14 iulie 1999.

Cercetările au avut în vedere, în special, continuarea investigațiilor în secțiunea SI/94, (planșa 1) mai exact în cele două nivele de cultură geto-dacice atribuite cronologic secolelor I î. Hr.-I d. Hr. și secolele IV/III-II î. Hr.

În **primul nivel geto-dacic** din SI/94 (secolele I î. Hr.-I d. Hr.) dezvelit parțial în anul 1998¹, în carourile 14-15, la adâncimea de 1,70 m s-a descoperit o gropă menajeră în formă de pâlnie (Gr. 1/98) care parțial intră în peretele vestic al secțiunii. Dimensiuni: diametrul maxim la gură atingea 1,40 m. Fundul nu depășea 0,50 m, iar adâncimea doar 0,45 m. În interiorul ei s-au găsit bulgări de pământ galben, nisip, cenușă, cărbuni, lipitură de lut cu urme de nuiiele de la pereții unei locuințe, bucăți de oase de animale mari ierbivore, oase de pește, cochilii de scoici și fragmente ceramice de factură geto-dacică lucrate cu mâna dintr-o pastă grosieră și decorate cu brâu alveolat sau lucrate la roată dintr-o pastă fină (planșa 2/6)^{***}.

În caroul 17, la adâncimea de 2,35 m au fost continuate cercetările în a doua groapă menajeră (Gr.3/98) identificată în 1998 lângă peretele vestic al secțiunii și care avea formă de clopot. Dimensiuni : diametrul maxim la gură măsoară 0,85 m, diametru fund 1,50 m, iar adâncimea atingea 0,90 m. Golindu-se conținutul s-a constatat că aceasta fusese umplută cu cenușă, cărbuni, nisip granulos, oase de păsări, bucăți de oase de animale mari ierbivore, a căror carne a fost consumată prin fierbere, bucăți de lipitură cu urme de nuiiele împletite și fragmente de ceramică geto-dacică lucrate cu mâna și la roată. Cele lucrate cu mâna proveneau de la oale-borcan executate dintr-o pastă zgrunțuroasă, de culoare cărămizie, cu urme de ardere secundară și decorate în jumătatea superioară cu brâu alveolat întrerupt de butoni circulari sau aplatizați. Ceramica lucrată a fost executată dintr-o pastă de calitate mai bună și avea culoarea cenușie. Era cantitativ mai puțină decât cea lucrată cu mâna și provenea de la oale și căni. Cronologic fragmentele ceramice din cele două gropi menajere erau contemporane și aparțineau secolelor I î. Hr.-I d. Hr.

Cea de-a treia groapă menajeră a fost descoperită în caroul 26 la adâncimea de 2,20 m (Gr.5/98) și avea formă de butoi. Dimensiuni: gura era ovală și măsura 1,30 x 0,60 m (parțial surupată). Fundul era puțin albiat cu dimensiunile de 1,10 x 0,90 m. Adâncimea 1,35 m. Pereții fiind arcuiți diametrul maxim avea 1,50 m. Inventarul gropii este aproape identic cu cel descoperit în gropile 1 și 3. Singura excepție constă din prezența unor pietre de râu de dimensiuni mijlocii (cca. 10-15 cm lungime) trecute prin foc la care se alătură un fragment de cană lucrată cu mâna și un lustruitor executat dintr-o pastă fină și compactă.

Din stratul de cultură al acestui nivel au mai fost recuperate diverse vase de mărimi și forme diferite și fragmente ceramice provenind de la oale și fructiere (planșa 2/8-10) și un vas aproape

* Universitatea din Craiova, Facultatea de Istorie-Filosofie-Geografie.

** Muzeul de arheologie și etnografie din Corabia.

*** Desenele au fost executate de doamna Mirela Cojoc de la Muzeul din Corabia, căreia îi mulțumim și pe această cale.

¹ Durata mare de timp (1994-1999) necesară cercetării secțiunii SI/94 este motivată atât de dimensiunile acesteia (54 m lungime, 2 m lațime, 4 m adâncime iar în unele cazuri și peste 4 m) cât și de forța de lucru asigurată doar de studenți pe o perioadă de timp determinată (două săptămâni).

întreg, bucăți de fier informe, cuie și piroane cu capul aplatizat și piciorul pătrat în secțiune, de lungimi diferite. Acestea se alătură un cuțit curb din fier (lung de 18 cm și lat de 3,5 cm) rupt în trei bucăți și două cute pentru ascuțit. Una din acestea are formă de pișcot și este executată dintr-o piatră de culoare cenușie. Dimensiuni: 14,5 cm lungime, 3 cm lățime maximă și 2 cm grosime. A doua piesă are culoare alb-gălbuie, este confecționată dintr-o piatră de râu și prezintă evidente urme de utilizare. Dimensiuni: 15 cm lungime, 4,8 cm lățime și 2 cm grosime. În amestec cu ceramica în stare fragmentară, din nivelul de cultură, a mai fost descoperit un opaiț lucrat rudimentar, dintr-o pastă aspră la pipăit (planșa 2/5).

În cel de-al doilea nivel de locuire geto-dacic atribuit cronologic secolelor IV/III-II î. Hr. a fost identificat în caroul 14, la adâncimea de 2,65 m o gropă menajeră (Gr.1/99) de dimensiuni mici care conținea cenușă, cărbuni, nisip și doar un singur fragment ceramic care provenea de la un fund de vas.

Cea de-a doua groapă menajeră (Gr.2/99) a fost descoperită în caroul 24 la 2,90 m și avea formă de sac. Dimensiuni: diametru gură 0,95 m, fund 1,10 m iar adâncimea 1,35 m. Din interiorul ei s-au recuperat un fragment de buză de vas decorat cu brâu în ghirlandă întrerupt de butoni aplatizați (planșa 2/4), un fragment de buză de vas lucrat cu mâna și decorat pe umăr cu un brâu crestă (planșa 2/8), multă cenușă, cărbuni, pietre de râu trecute prin foc, bucăți de oase de animale ierbivore, oase de pește, cochilii de scoici și melci.

Ultima groapă menajeră (Gr. 3/99) surprinsă în caroul 25, la adâncimea de 2,90 m era de fapt o "alveolă" de dimensiuni mai mari: diametrul maxim la gură 0,65 m iar adâncimea cca 0,30 m. Inventarul acesteia consta din: cenușă, cărbuni și o cană lucrată dintr-o pastă grosieră cu pereți scurți, ușor arcuiți și decorată cu trei butoni conici de dimensiuni mici. Fundul drept, puțin profilat (planșa 2/1).

În nivelul de cultură a mai fost descoperit un vas de dimensiuni mici, în stare fragmentară lucrat cu mâna dintr-o pastă aspră la pipăit (planșa 2/3) și fragmente de oale tip sac (planșa 2/7). Acestea se alătură numeroase fragmente ceramice și vase întregibile lucrate cu mâna sau la roată.

În carourile 26-27, la adâncimea de 3,10 m s-a identificat o **groapă rituală** cu pereții drepecți, care măsoara la gură 1,70 m și atingea adâncimea de 0,45 m. Pe fundul gropii s-au identificat două lespezi mari de piatră de stâncă peste care se găsea un schelet de oaie, așezat pe partea stângă și cu capul spre vest. Printre cele două lespezi de piatră, pe fundul gropii, care inițial a fost acoperit cu cenușă, s-au mai descoperit bucăți dintr-un corn de cerb tăiat cu ferăstrăul, două fragmente oase provenind de la un bovideu, trei spărturi de silex neprelucrate, câteva fragmente ceramice geto-dacice, două cochilii de scoici de dimensiuni medii (cca. 4-5 cm) și câteva bucăți de cărbune.

În acest context mai precizăm că la Sucidava în anul 1995, tot în secțiunea SI/94 dar în capătul nordic al acesteia, s-a găsit un schelet de câine așezat sub o vatră de foc special amenajată. Este cunoscut că în practica rituală a geto-dacilor câinele era socotit animal credincios omului și casei și avea anumite atribute magice și religioase precise. Din aceste considerente sacrificarea lui se făcea de către "preot", ca reprezentant al comunității, însoțit de cuvinte sacramentale². Sacrificiile și ofrandele de animale constituie un fenomen larg răspândit la popoarele antice, ele reflectând mentalități și practici existente în anumite stadii de dezvoltare a vieții lor spirituale. Aceste sacrificii de animale însoțite de ofrande provenite de la alte animale sunt documentate și pe teritoriul României încă din neolitic și vor continua să persiste³, așa cum se constată și, în epoca dacică.

Semnificația acestor sacrificii de animale răspunde unor anumite convingeri propovăduite de religia geto-dacilor. Astfel, descoperirea unui număr impresionant de câini înhumați în așezări (în locuințe, sub sau lângă vetrele de foc și în gropi din apropierea locuințelor) ilustrează cât se

² V. Sârbu, *Credințe și practici funerare, religioase și magice în lumea geto-dacilor*, Editura Porto-Franco, Galați, 1993, p. 46.

³ *Ibidem*, p.50.

poate de evident rolul jucat, în credința geto-dacilor, de acest animal ca prieten credincios al omului și de paznic, chiar după moarte, al căminului, ca și evidențierea rolului elementului afectiv al omului față de acest animal⁴.

În privința celorlalte specii de animale descoperite în gropi: cai, viței, porci, iepuri, cerbi cu schelete întregi sau fragmentate este mai greu de deslușit semnificația.

Considerăm, așa cum au afirmat și alți cercetători care s-au ocupat special de acest aspect, că sacrificarea animalelor domestice (în majoritate) sau sălbatice (mai puține) era făcută pentru zei, pentru eroi și morți, căci a-i onora pe aceștia însemna: 1) supunere înaintea puterii divine; 2) recunoștință; 3) comunicarea cu zeul, atunci când fideli consumă o parte din hrana oferită zeilor, căci prin intermediul sacrificiului și consumului cărnii animalul devine un mediator între om și divinitate. Omul recunoaște suveranitatea divină asupra tuturor lucrurilor și ofranda nu este decât un dar-donatorul se privează total sau numai de o parte din hrană pentru a obține favorurile divinității⁵ sau poate pentru alungarea "spiritelor rele" în afara comunității⁶.

Vis-a-vis de aceste practici funerare, în care anumite animale erau sacrificate, mai amintim descoperirile de la Orlea, județul Olt, localitate situată doar la cca. 5-6 km. vest de Sucidava, unde, în afara așezării, s-a descoperit un complex de gropi cu 23 de înhumări umane și animale sacrificate. Unele animale erau depuse în aceleași gropi cu scheletele umane, acestea din urmă cu evidente urme de violență, altele în gropi separate (de exemplu: în două gropi s-au înhumat 2 și respectiv 3 porci)⁷. Având în vedere contextul arheologic și faptul că au fost jertfite numai animale domestice (8 porci, 6 oi și o pasăre) se poate aprecia că este vorba de ofrandă alimentară depusă fie pentru morți fie pentru o anume divinitate în cinstea căreia s-au sacrificat și oamenii și animalele domestice.

În concluzie, putem afirma că, deși distanța dintre cele două localități este mică și evenimentele la care ne referim sunt aproape contemporane, se disting două categorii de practici funerare: în interiorul așezării la Sucidava cu detaliile amintite și în afara așezării la Orlea. Pe ansamblu se mai poate remarca faptul că la Sucidava lipsesc jertfele umane, iar animalul sacrificat este oaia lângă care s-au depus, ca ofrandă, fragmente de coarne de cerb, bucăți de oase de bovideu și câteva oase de pasăre, pe când la Orlea au fost jertfiți pe lângă oameni, animale domestice (porci, oi, păsări) și broaște țestoase, iar procesiunea rituală s-a desfășurat în afara așezării.

Am evidențiat aceste aspecte identificate la Sucidava și Orlea⁸ deoarece efectuarea unor sacrificii de animale, urmate (pote) și de banchete sacre ca și de depuneri de alte categorii de piese (podoabe, vase sau fragmente de vase, arme, monede etc) în gropi rituale se întâlnesc în multe altele descoperiri dar nu întotdeauna s-au bucurat de atenția cuvenită, deși se referă direct la unele aspecte ale religiei și credințelor practicate de geto-daci.

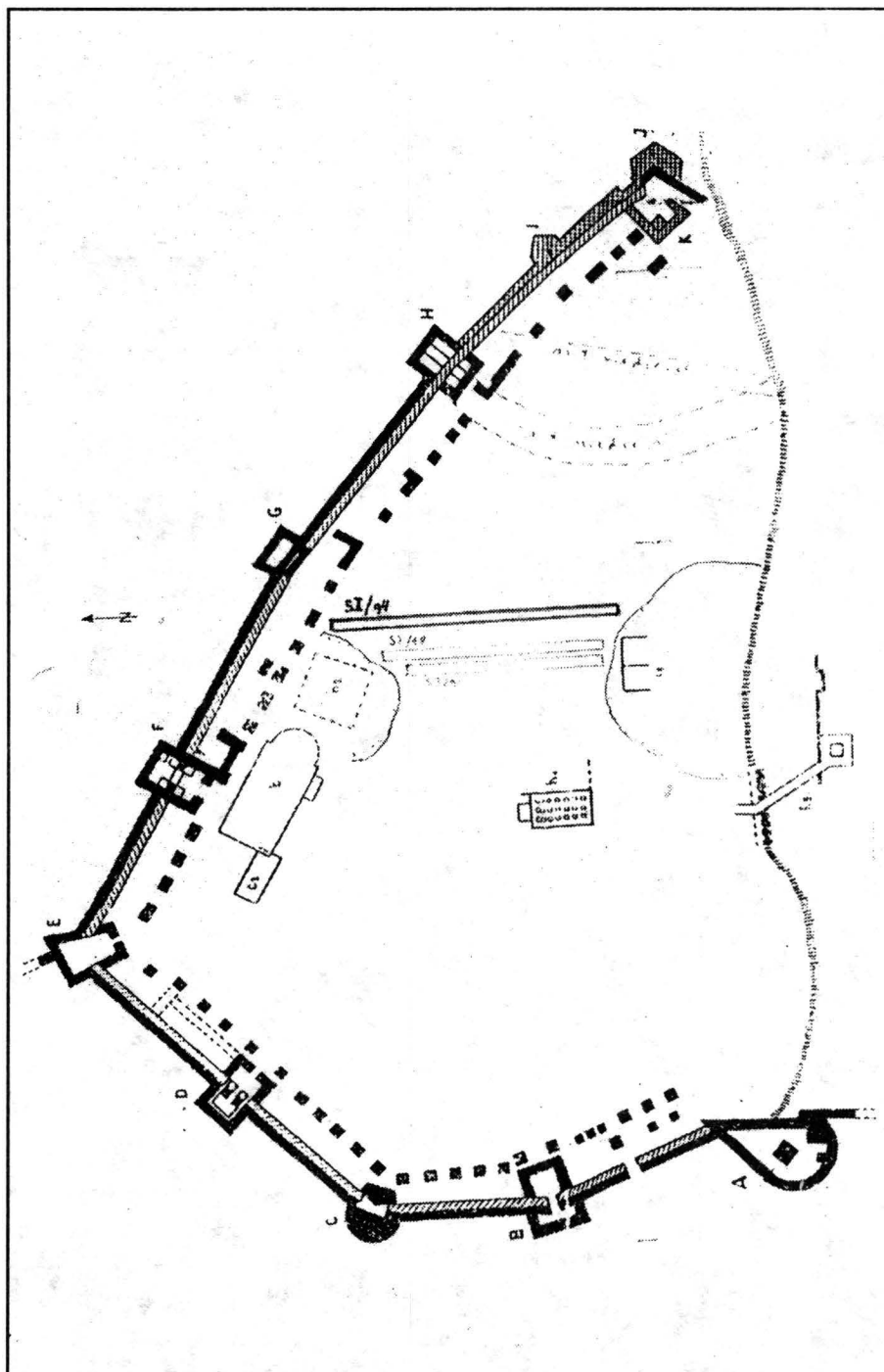
⁴ *Ibidem*, p. 54.

⁵ *Ibidem*, p. 52 și nota (aferentă).

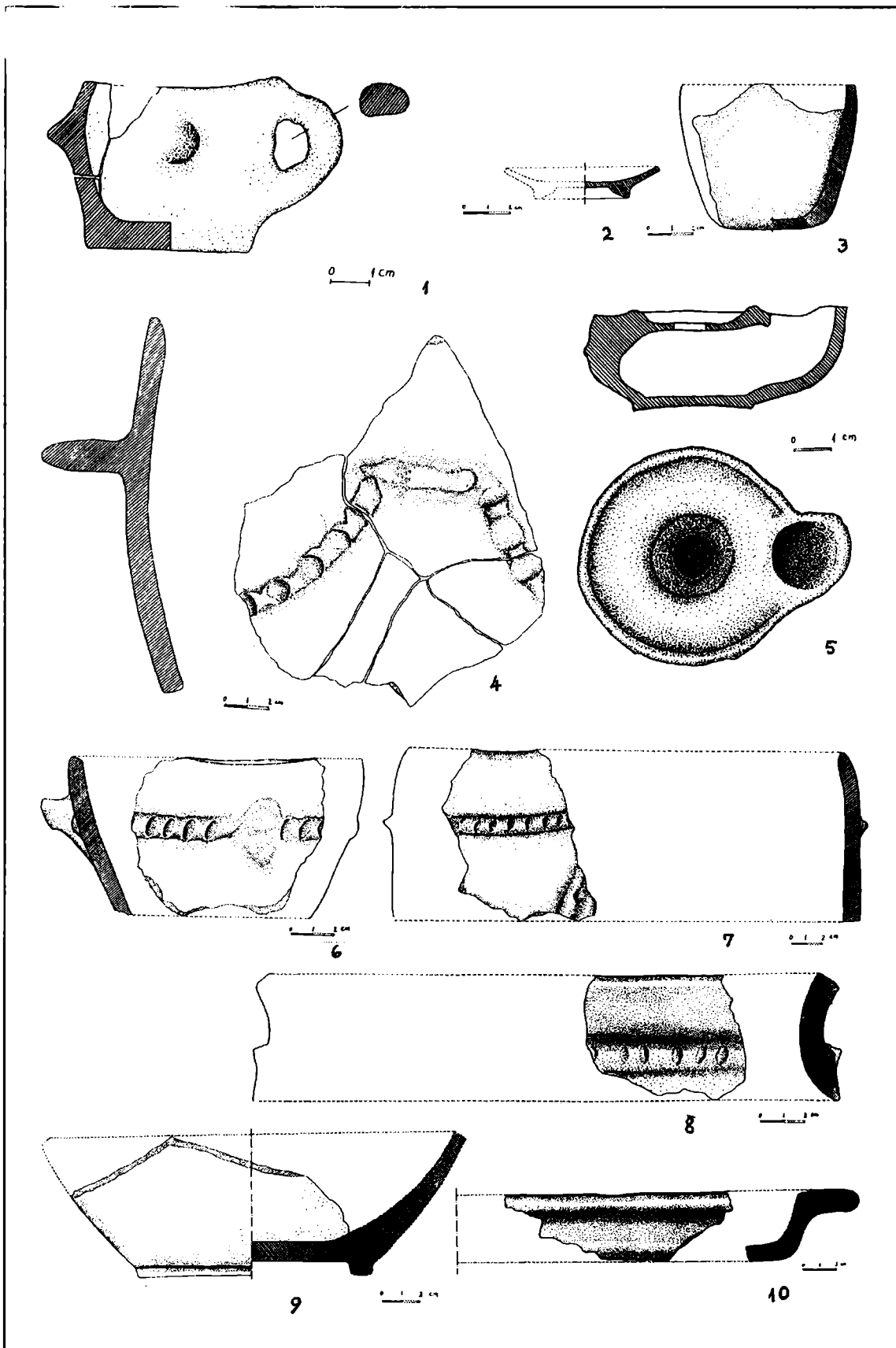
⁶ *Ibidem*, p. 54.

⁷ Eugen Comșa, C. Iliescu în "Comunicări. Seria arheologică", II, Craiova, 1968, p. 4-8.

⁸ Pentru analogii cf. V. Sârbu, *op. cit.*

Planșa 1. Planul cetății romano-bizantine de la Sucidava și amplasarea secțiunilor arheologice efectuate în perioada 1994-1999.

Plansa 2. Ceramică descoperită în nivelele dacice din secolele I. î. Hr.-I. d. Hr. și IV/III-II î. Hr.